

Grup Balear d'Ornitologia
i Defensa de la Naturalesa

C/Manuel Sanchís Guarner, 10
07004 Palma
T +34 971 49 60 60
F +34 971 49 60 78
info@gobmallorca.com
www.gobmallorca.com

Suggestiments

1. Sobre els problemes que es pretenen solucionar amb la iniciativa

Al document que el Departament de Presidència del Consell de Mallorca, a través de la Direcció Insular de la Serra de Tramuntana, ha facilitat per ajudar a les aportacions en aquest procés de consulta prèvia a la ciutadania es presenta una primera relació de possibles problemes a abordar. Sobre ells, consideram que:

- a) Sobre la inexistència de marc legal (punt 1), certament la falta d'un instrument amb rang de llei que empari la declaració de la Serra de Tramuntana com a patrimoni mundial de la UNESCO en la categoria de paisatge cultural és una mancança substancial que cal abordar. És necessària una norma d'alt nivell que estableixi, reguli i doni suport al pla de gestió, defineixi i fonamenti l'organigrama de gestió i participació del Paisatge Cultural i complementi la normativa ja existent pel que fa a la protecció patrimonial a la Serra de Tramuntana.
- b) Sobre el punt 2 (problemàtica derivada de la diversitat normativa), consideram que la diversitat de normes que afecten un territori no és problemàtica específica de la Serra de Tramuntana. A qualsevol espai hi trobam una superposició de normes i competències de caràcter municipal, insular i autonòmic (o en alguns casos fins i tot estatal) sobre àmbits de regulació ben diversos. Plantejar un abast massa extens pot abocar la iniciativa al fracàs, per inasumible, i per això consideram que cal centrar l'esforç de coordinació en àmbit de la conservació del patrimoni cultural. La llei pot plantejar un mecanisme de coordinació interadministrativa, però pensam que haurà de ser sempre des del respecte competencial i d'una jerarquia normativa que ja existeix.
- c) Sobre el punt 3 (normativa excessivament restrictiva), podem dir que la Serra de Tramuntana està patint importants tendències socioeconòmiques negatives, que han quedat plasmades a la publicació "Sistema d'indicadors de la Serra de Tramuntana Patrimoni Mundial" (Consell de Mallorca, 2021). Consideram que les tendències regressives detectades a activitats econòmiques com l'agricultura, el comerç o la indústria poc o gens tenen a veure amb restriccions normatives, que per altra banda afecten amb la mateixa o major mesura a altres activitats, com la turística, que en

canvi mostra tendències creixents. Qualsevol iniciativa desreguladora, especialment en àmbits directa o indirectament relacionats amb el negoci turístic, ens semblarà inconvenient ja que pensam que agreujarà les tendències detectades. Igualment negatives seran les mesures que puguin suposar una desregulació en la normativa de protecció del patrimoni natural. Altra cosa és la complicació dels procediments administratius, per als que sí que cal fer un esforç simplificador i agilitzador.

- d) Sobre els punts 4, 5 i 6 (consideració de la pedra en sec i de l'olivar, i foment dels valors patrimonials) coincidim en la necessitat i oportunitat per fonamentar la protecció de la tècnica de la pedra en sec i dels olivars, i per fomentar els valors del patrimoni cultural. Igualment el foment dels valors naturals ja està recollit al PORN de la Serra de Tramuntana i emparat per normativa de primer nivell.
- e) Sobre el punt 7 (planificació turística), a la vista (de bell nou) del panorama registrat al sistema d'indicators, no entenem que es pugui plantejar com a objectiu la dinamització econòmica des de la planificació turística. Consideram que precisament el que cal és controlar i reduir la pressió turística per minvar el seu impacte sobre el patrimoni natural i cultural, i per evitar que acabi de fagocitar completament la resta d'activitats econòmiques. Crida l'atenció, per altre costat, que no es reclami un pla estratègic d'agricultura, o de comerç, o d'indústria per a les activitats pròpies de la Serra, quan aquestes sí que estan necessitades d'ajuda urgent.

Com veim, aquesta breu diagnosi que al document es fa de la problemàtica que afecta el bé es centra bàsicament en qüestions jurídiques, administratives i de planificació (manca de marc legal amb rang de llei, complexitat normativa, coordinació interadministrativa, normativa restrictiva, manca de normativa reguladora d'àmbits específics com la pedra en sec o l'olivar, i manca de planificació turística). Aquestes qüestions, pensam, són com a molt secundàries.

Si la Serra no hagués estat reconeguda com a bé patrimonial, ni es veiés afectada per normativa diversa, igualment es veuria sotmesa a una problemàtica de fons, de primer ordre, que no es pot obviar i hauria de figurar clarament en la diagnosi:

- a) La degradació i pèrdua patrimonial. És el problema de fons que sempre s'hauria de tenir present, hauria de figurar de forma destacada en la relació de problemàtica a abordar per la llei i que, no oblidem, és la principal amenaça que s'ha de combatre amb la declaració del bé. El ritme de degradació supera amb molta diferència a l'actual ritme de restauració i conservació, i d'altra banda les actuacions de recuperació no responen a cap criteri de prioritat dins el conjunt del patrimoni a conservar.
- b) El l'àmbit socioeconòmic, consideram que els problemes fonamentals de la Serra no són normatius ni administratius, sinó estructurals. Les tendències negatives en les activitats econòmiques que han conformat el paisatge natural i cultural de la Serra

(agricultura, ramaderia, aprofitament forestal) així com d'altres sectors productius directa o indirectament relacionats amb els primers i que són claus per a l'esquelet socioeconòmic (indústria transformadora i comerç) venen de molt enrere, no estan relacionades de forma important amb dificultats normatives ni administratives i molt manco atribuïbles a noves regulacions o procediments establerts aquest segle. Aquestes tendències, les seves causes i també conseqüències (despoblament, envelliment de la població, turisticació dels nuclis tradicionals) són problemes fonamentals que hauria d'abordar i intentar corregir la llei, i que no apareixen a la relació de problemes que introdueix el document.

- c) La gestió dels visitants a la Serra, com a gran espai natural de Mallorca, és actualment deficitària i problemàtica, i és una pressió a l'alça. La paraula "visitant" no apareix enlloc en la relació de problemes a afrontar, quan és un element bàsic en el concepte de bé del patrimoni mundial. No confonguem planificació/gestió turística amb gestió dels visitants i de l'ús públic.

2. Sobre els objectius de la norma

Igualment, al document elaborat per la Direcció Insular de la Serra de Tramuntana per ajudar a la consulta pública prèvia a l'elaboració de la llei, es presenten una sèrie d'objectius. Sobre ells manifestam que:

- a) Sobre el punt 1, coincidim que l'objectiu fonamental de la llei hauria de ser atorgar protecció i promoure la conservació del paisatge cultural emparat per la declaració de la UNESCO. Per això, i per evitar confusió i no generar falses expectatives, trobam que enlloc de parlar de "Llei de la Serra de Tramuntana" seria més adequat parlar de "Llei de la Serra de Tramuntana paisatge cultural, patrimoni mundial de la UNESCO".
- b) Pel que fa a l'objectiu del punt 2, de col·laboració i coordinació entre administracions per simplificar la gestió de la Serra, com ja hem dit el ventall d'àmbits normatius que regulen el territori de la Serra és molt ample i el marc competencial complex, i pensam que caldria, per tal que la iniciativa legal sigui viable i efectiva, acotar-ne l'abast. Creim que l'esforç en millora de la coordinació interadministrativa ha d'estar centrat en les accions directament relacionades amb l'objectiu de protecció i conservació del paisatge cultural, amb el foment de les activitats econòmiques directament relacionades amb el manteniment del patrimoni cultural i amb la gestió sostenible dels visitants.
- c) Quant al punt 3 (promoció del desenvolupament econòmic de la Serra), més que afavorir la diversificació de les activitats productives el que caldria és reforçar aquelles més directament relacionades amb el manteniment del patrimoni cultural objecte de protecció com a patrimoni mundial. Així, l'agricultura, la ramaderia i l'aprofitament forestal, i la indústria i el comerç que transforma i comercialitza els

productes naturals de la Serra han de merèixer la major atenció, per revertir la seva tendència negativa. Quan es parla de diversificació es podria caure en l'error de pensar en negoci turístic (diversificació de l'oferta turística). Aquest no hauria de ser en absolut l'enfocament, ja que precisament aquest sector està experimentant un fort creixement a la Serra, de forma que hostaleria+serveis ja ocupen més del 60% de l'estructura laboral.

- d) Relacionat amb l'anterior, estam d'acord amb l'objectiu del punt 4 de vetllar per la pervivència (molt millor seria parlar de foment) de les activitats tradicionals vinculades a l'agricultura, la ramaderia, l'activitat cinegètica, l'artesanal i les indústries de transformació, així com la seva modernització amb l'objectiu de procurar la prosperitat i el benestar de la població resident a la Serra de Tramuntana.
- e) Sobre el punt 5, pensam que l'objectiu de foment d'una oferta turística sostenible i dimensionada a les característiques físiques, econòmiques i socials de la Serra de Tramuntana tindria sentit si la intensitat d'ús turístic de la Serra fons encara baixa. Malauradament no és aquest el panorama ni de molt, i el que ens trobam és una situació de creixement incontrolat i fort impacte socioambiental, amb un efectes socials i ecològics inconvenients que afecten la qualitat de vida de les persones i a la conservació de patrimoni natural i cultural. Per tant pel que fa a l'oferta turística, tant d'allotjament com de serveis, consideram que el que cal fer és contenir-la i ordenar-la per tal d'evitar i revertir els impactes socials i ambientals que actualment està causant.
- f) D'acord amb els objectius dels punts 6 i 7, ja que el reconeixement jurídic de la tècnica de la pedra en sec com a pilar bàsic del Patrimoni Cultural Immaterial de la Humanitat ha de ser un dels objectius de la norma i la difusió dels valors del paisatge cultural i la promoció del seu gaudi, comprensió i estimació per part de la ciutadania, especialment la població local, ha de ser un dels eixos a marcar a la llei.
- g) L'objectiu del punt 8 és fonamental. La previsió del finançament públic i de l'ajuda a la inversió privada per a desenvolupar els objectius de restauració i conservació també ha de ser contemplat a l'articulat.

Pel que fa a altres objectius importants de la norma, podem suggerir també:

- a) L'establiment i definició de les estructures de gestió, col·laboració interadministrativa i participació social.
- b) L'establiment i la definició d'objectius, línies fonamentals, mecanismes de seguiment i avaluació del pla de gestió, com instrument bàsic per a la protecció i conservació de la Serra com a patrimoni mundial.

3. Sobre la necessitat i la oportunitat de la seva aprovació

Disposar d'aquest marc legal és una necessitat per tal de substanciar adequadament els compromisos en protecció derivats de la declaració, i fonamentar de forma més sòlida les línies d'actuació del pla de gestió.

Sintetitzant, consideram positiva i necessària la iniciativa d'elaborar una llei que fonamenti la protecció i conservació del patrimoni cultural de la Serra de Tramuntana, i consideram que ha d'incidir bàsicament en la recuperació i conservació patrimonial i en el suport a les activitats econòmiques que han conformat el paisatge, tant directament (agricultura, ramaderia i sector forestal) com les indústries de transformació d'aquests productes i la seva comercialització. En canvi la llei no hauria de contribuir a agreujar encara més els impactes socioambientals de l'activitat turística, sinó que hauria de controlar-los i reduir-los.

Teresa Cuennet Mas
Presidenta del GOB-Mallorca